

§ 195

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Mari Rantasen ym. talousarvioaloitteesta omaishoidon tuen vapaapäivien omavastuumaksujen poistamiseksi

HEL 2021-002877 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle valtuutettu Mari Rantasen ja viiden muun valtuutetun talousarvioaloitteesta seuraavan lausunnon:

”Aloitteessa todetaan, että omaishoitajat tekevät arvokasta työtä hoitamalla hoivan tarpeessa olevia ihmisiä kotona ja samalla säästyy paljon veronmaksajien rahoja. Aloitteessa esitetään, että Helsingin kaupunki osoittaa omaishoitajien arvostusta myös teoilla ja poistaa omaishoidon vapaista perittävät omavastuumaksut.

Omaishoidon tuen lakisääteisten vapaapäivien omavastuuosuuden poistosta koituisi sosiaali- ja terveystoimelle noin 390 000 euron vuotuinen tulonmenetys. Omaishoidon tuen niin sanottujen harkinnanvaraisten vapaapäivien omavastuuosuuden poisto aiheuttaisi sosiaali- ja terveystoimelle noin 654 000 euron vuotuisen tulomenetyksen. Yhteensä tulonmenetys olisi noin 1,05 miljoonaa euroa vuosittain.

Toimialan uudistukset toteutetaan talousarvion puitteissa. Ehdotuksen sisältämää tulonmenetystä sosiaali- ja terveystoimelle ei ole sisällytetty toimialan vuoden 2022 talousarvioehdotukseen, joten sosiaali- ja terveyslautakunta ei kannata yleistä omaishoidon tuen vapaapäivien maksuttomuutta.

Myös vuoden 2023 alussa voimaan astuva sote-uudistus todennäköisesti yhtenäistää hyvinvointialueiden omaishoidon tuen asiakasmaksuja, joten sitä ennen ei ole perusteltua tehdä muutoksia nykyiseen käytäntöön.

Kunnan kanssa sopimuksen tehneillä omaishoitajilla on omaishoitolain (937/2005) 4 §:n 1 momentin mukaan oikeus pitää vapaata vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti. Ympäri vuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin hoitoon sidotuilla omaishoitajilla on oikeus vähintään kolmeen vapaavuorokauteen kuukaudessa. Jatkossa näistä käytetään termiä lakisääteiset vapaapäivät.

Kunnallisten sosiaali- ja terveystalvelujen enimmäismaksut määritellään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) ja asiakasmaksuasetuksessa (912/1992). Omaishoidon tuen lakisää-

teisten vapaapäivien omavastuuosuudet tarkistetaan joka toinen vuosi, ja ne ovat sidottu kansaneläkeindeksiin.

Omaishoitoperheet käyttävät lakisääteisten vapaapäivien lisäksi myös niin sanottuja sosiaalihuoltolain (SHL 1301/2014 11 §) mukaisia harkinnanvaraisia vapaapäiviä, jolloin perheet maksavat niistä kulloinkin lautakunnan vahvistamat palvelukohtaiset asiakasmaksut.

Valtuutettujen tekemästä talousarvioaloitteesta ei käy ilmi tarkoitetaanko siinä lakisääteisten vai niin sanottujen harkinnanvaraisten vapaapäivien omavastuuosuudesta luopumista, joten niitä on seuraavassa käsitelty erikseen.

Aloitteen taloudellisten vaikutusten arviointi perustuu käytettyjen vapaapäivien määrään vuodelta 2019. Covid-19-pandemian vuoksi vuoden 2020 tiedot eivät anna oikeaa kuvaa vapaapäivien käytöstä. Vuonna 2020 lyhytaikaishoidon ja päivätoiminnan yksiköt olivat pääsääntöisesti kiinni tartuntojen leviämisen estämiseksi, eivätkä omaishoitajat voineet täysimääräisesti käyttää vapaapäiviään.

Vuonna 2019 omaishoidon lakisääteisten vapaapäivien aikaista hoitoa annettiin 33 963 vuorokautta. Omaishoitajan omavastuuosuus on 11,40 euroa vuorokaudessa vuonna 2021. Mikäli omaishoidon tuen lakisääteisten vapaapäivien omavastuuosuudesta luovuttaisiin, koituisi tästä sosiaali- ja terveystoimelle noin 390 000 euron tulojen menetys vuosittain.

Vuonna 2019 omaishoitajat käyttivät niin sanottuja harkinnanvaraisia vapaapäivävuorokausia arviolta noin 22 000 vuorokautta. Omaishoitoperheen maksama omavastuu vaihtelee sen mukaan, onko hoitoyksikkö palveluasumisen vai laitoshoidon yksikkö. Kustannuslaskelmassa on käytetty palveluasumisen asiakasmaksua, joka on 29,70 euroa vuorokaudessa vuonna 2021. Mikäli luovuttaisiin harkinnanvaraisten vapaapäivien omavastuuosuudesta, koituisi tästä noin 654 000 euron tulojen menetys vuosittain.

Omaishoitoperheiden tukemiseksi on myös maksuttomia palveluja. Muun muassa lakisääteisen vapaapäivien vaihtoehtona olevasta omaishoidon vapaan tuntikorvauksesta, kotiavustajapalvelun tai sijaisomaishoitajan käytöstä ei makseta omavastuuosuutta. Omaishoidon toimintakeskusten palvelut ovat omaishoitoperheille myös pääsääntöisesti maksuttomia.

Perhe voi aina hakea maksun alennusta tai maksun perimättä jättämistä, mikäli omavastuuosuuden maksaminen vaarantaa perheen taloudellisen tilanteen tai omaishoidon jatkumisen.

Sosiaali- ja terveystoimiala on pyrkinyt tukemaan omaishoitajia kehittämällä omaishoidon tuen palveluja viime vuosina siten, että kaikille perheille löytyisi omaishoitoa parhaiten tukevia palveluja. Kehittämistyö jatkuu vuonna 2022.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Omaishoidon tukea toteutetaan sosiaali- ja terveystoimialalla lautakunnan hyväksymien kriteerien ja yhteisesti sovittujen toimintaperiaatteiden mukaisesti. Jokaisen perheen tilanne on kuitenkin erilainen ja omaishoidon tuen päätökset tehdään kunkin perheen tilanteeseen perustuen. Asiakasmaksujen osalta voidaan osa tai kaikki maksuista kohdentaa tai poistaa tilanteesta, jossa maksut vaarantavat perheen toimeentulon tai omaishoidon tuen jatkumisen."

Käsittely

Asiassa tehtiin seuraava palautusehdotus:

Palautusehdotus 1:

Jäsen Laura Korpinen: Pyydän, että asia palautetaan uudelleen valmisteluun siten, että Helsingin kaupunki osoittaa omaishoitajien arvostusta myös teoilla ja poistaa lakisääteisistä omaishoidon vapaista perittävät omavastuumaksut.

Kannattaja: Jäsen Mikko Paunio

Jäsen Mikko Paunio kannatettua Laura Korpinen palautusehdotusta keskustelu rajattiin palautusehdotukseen ja palautusehdotuksesta äänestettiin (äänestys 1).

Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös syntyi seuraavan äänestyksen tuloksena:

1 äänestys

JAA-ehdotus: Asian käsittelyä jatketaan

Ei-ehdotus: Palautusehdotus 1

Jaa-äännet: 11

Pentti Arajärvi, Eva Biaudet, Maaret Castrén, Kati Juva, Minna Lindgren, Seija Muurinen, Matti Niiranen, Daniel Sazonov, Oula Silvennoinen, Meri Valkama, Sinikka Vepsä

Ei-äännet: 2

Laura Korpinen, Mikko Paunio

Tyhjä: 0

14.09.2021

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi asian käsittelyn jatkamisen äänin 11 - 2. Äänestyksen jälkeen lautakunta jatkoi asian käsittelyä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi asiasta esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Maarit Sulavuori, perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja, puhelin: 310 62401
maarit.sulavuori(a)hel.fi
Maarit Varis, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 42850
maarit.varis(a)hel.fi

Liitteet

1 Talousarvioaloite, Omaishoitajien vapaapäivät maksuttomiksi, Rantanen Mari

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Mari Rantasen ja viiden muun valtuutetun talousarvioaloitteesta omaishoidon tuen vapaapäivien omavastuumaksujen poistamiseksi.

Lausuntoa on pyydetty 22.9.2021 mennessä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Maarit Sulavuori, perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja, puhelin: 310 62401
maarit.sulavuori(a)hel.fi
Maarit Varis, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 42850
maarit.varis(a)hel.fi

Liitteet

1 Talousarvioaloite, Omaishoitajien vapaapäivät maksuttomiksi, Ranta-

14.09.2021

Asia/18

nen Mari

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano